

Pomen sporazuma

Slovenska javnost na Tržaškem — in ne pretiravamo, če rečemo, da sploh vsa slovenska javnost v Italiji — je z največjim zanimanjem sledila dolgotrajnim pogajanjem med strankami sredinske levice ter Slovensko skupnostjo za sodelovanje te zadnje v upravi tržaške pokrajine in devinsko-nabrežinske občine. Pogajanja, ki so se končala v noči od četrтка na petek šele proti jutru, so bila težavna in so prišla včasih že do kritične točke, da se sploh razbijejo, delno zato, ker je šlo na obeh straneh za vprašanja, ki so ostala vse predolgo časa izven diskusije in so se spremenila pri mnogih v prave, tudi psihološke komplekse; delno pa zato, ker sta bili obe strani izpostavljeni določenim zunanjim pritiskom.

Zlasti predstavniki Krščanske demokracije so morali pri pogajanjih vzdržati hud pritisk nacionalističnih krogov tako v lastni stranki kot izven nje, ki so sploh proti vsakršnemu pogajanju s Slovenci, tudi z demokratičnimi Slovenci, pa čeprav bi bilo to samo v korist demokratične stvari na Tržaškem. In moramo priznati, da so ta težki pritisk dobro vzdržali, s čimer so nedvomno dali odločilen prispevek k resničnemu demokratičnemu razvoju na Tržaškem, osvojenemu nacionalističnih hipotek.

Predstavniki Slovenske skupnosti pa so morali vzdržati pritisk tistih, ki se boje odgovornosti vsakega aktivnega, pozitivnega sodelovanja z vladno koalicijo, ter bi najraje videli, da bi vse slovenske skupine »zamrzile« v večni opoziciji, neglede na to, ali je smiselna ali ne, in ali nudi kakšne perspektive za resnično izboljšanje položaja naše manjšine ali ne. Toda predstavniki Slov. skupnosti so pritisk vzdržali, zavedajoč se, da terjaja današnji razvoj pogum, aktivnost in odgovornost tudi z naše strani.

Ne more se reči, da je bilo doseženo pri pogajanjih, ki so se zaključila s sporazumom, prav vse, kar je Slov. skupnost želela in zahtevala. Toda dosegla je take pogoje in zagotovila s strani predstavnikov sredinsko-leva koalicije, kakršna niso bila dosežena še pri nobenih pogajanjih med slovenskimi in italijanskimi, v vladi sodelujočimi skupinami, razen v londonskem memorandumu, ko sta se pogajali dve državi ob posredovanju in asistenci velikih zaveznikov, ki so bili pripravljene tudi na velike usluge za doseg sporazuma. Slov. skupnost pa je vodila pogajanja oprta samo na lastne sile in v zaupanju vanje.

Tu se je tudi pokazalo, kaj velja samostojen nastop slovenskih skupin na političnem bojišču. Slov. skupnost je postala za sredinsko levo koalicijo upoštevanja vreden partner za pogajanja samo kot samostojna slo-

(Nadaljevanje na 2. strani)

POLOŽAJ V JUŽNOVZHODNI AZIJI

Vedno bolj se kaže, da so bili upravičeni dvomi v bojno sposobnost Indonezije. Njena bojevitost zdaj, ko bi morala začeti z vojaškimi akcijami, če bi hotela ostati zvesta svojim napovedim, kar očitno plahni, kot balon, v katerega je kdo dregnul z buciko. Ta bucika so britanski padalci, ki čakajo ob meji na Bornea na Indonezije. Sukarno in njegov zunanji minister Subandrio sta začela nenadno govoriti, da hoče ostati Indonezija kljub svojem izstopu iz Združenih narodov nevtralna in da ne misli prva napasti. Verjetno pa si hoče Sukarno še prej, preden bi sprožil kako odločilno akcijo, zagotoviti podporo Mao Tse Tungove Kitajske, kamo je zdaj na potu njegov zunanji minister.

Subandrio je prispel v sredo z letalom v Rangoon v Burmi, kjer se bo ustavil za tri dni na svojem potovanju v Peking. Časnikarjem je izjavil, da »ne obstoja noben tajen obrambni pakt med Indonezijo in komunistično Kitajsko.«

Indonezijski zunanji minister je tudi dejal, da izstop Indonezije iz Združenih narodov ne pomeni, da je opustila svojo nevtralnost. Pristavil pa je, da je izstop Indonezije iz Združenih narodov »dokončen in popoln«.

Na vprašanje, če ima Indonezija dovolj čet, da bi lahko uničila Malajsko federacijo, je Subandrio odvrnil, da »nima Indonezija nikakega namena vojaško napasti Malaje, razen če bi bila napadena.«

Nekaj pa je gotovo vplivala na Sukarna tudi nepričakovano mrzla reakcija »nevezanih držav« na izstop njegove države iz Združenih narodov, v katerih vidijo ravno te države največje upe za mednarodno sožitje in za reševanje raznih svetovnih problemov. Tudi posredovanje, za katero je dal pobudo jugoslovanski predsednik Tito, najbrž ni ostalo čisto brez učinka. Tako je upati, da bo južnovzhodni Aziji vendarle prihranjen nov spopad, ki bi lahko postal za svetovno politiko še vse usodnejši kakor »večna« vojna v Indokini.

Zaskrbljenost pa vzbuja zagrizena, mrka odločenost Kitajske, da ohrani kritično napetost v južni in vzhodni Aziji. Najnovejša poročila pravijo, da spet zbira čete na meji z Indijo in da je položaj natančno tak kot tik pred kitajskim napadom na Indijo v letu 1962. Kitajci se spet oglašajo z zahtevami po indijskem ozemlju južno od Macmahonove črte. Za zdaj zahtevajo okrog 150.000 km² ozemlja. V Tibetu je baje uredila Kitajska velika oporišča za letala MIG 21. Na indijski meji čaka 15 ali 16 kitajskih divizij, ki so bile moderneje opremljene.

Predsednik kitajske komunistične republike Liu Šao Či je te dni tudi izdal odlok, s katerim javlja, da bo vojaška služba

podaljšana za eno leto za tri vrste orožja in za dve leti za »posebna orožja«, to je za tankovske, topniške in tehniške oddelke. Tako bo trajala služba v vojski štiri leta, v letalstvu in v »posebnih orožjih« pet let in v mornarici šest let.

Po mnenju večine opazovavcev pomeni ta ukrep, da namerava pekinška vlada v tehničnem pogledu izboljšati pripravljenost vojske, z daljšim vežbanjem rekrutov.

Čemu naj bi služila ta pripravljenost? Intervenciji v Južnem Vietnamu? Vmešavanju v indonezijsko-malajski spor? Napadu na Indijo? Ali spopadu s Sovjetsko zvezjo, če ne bo rešen sedanji ideološki spor, kar je malo verjetno? Kitajska ima dosti želez v ognju, preveč, da bi moglo priti v južnovzhodni Aziji do resničnega in trajnega miru. Glavno žarišče vojne nevarnosti v južnovzhodni in v vsej Aziji je ona in od tam izhajajo pritiski, ki prihajajo do učinka celo daleč od Azije, n. pr. v Kongu.

JOHNSONOVO USTOLIČENJE

Včeraj popoldne se je izvršilo v Washingtonu slovesno ustoličenje predsednika Johnsona. Obhajali so pa to slovesnost bolj skromno kot pri zaprsegi prejšnjih predsednikov. Spored ustoličenja je obsegal v prvi vrsti prisego na evangelij popoldne pa je bila povorka velike množice ljudi. Mimo predsedniškega odra so korakala prosvetna in športna društva ter tudi oddelki vojaštva. Niso se pa udeležili povorke oddelki težkega in jedrskega orožja. Johnson je prav na ta način hotel dokazati, da mu je predvsem za mir in ne za izkazovanje moči.

Johnsonu je poslal čestitke ob uradnem nastopu njegove vlade tudi talijanski državni poglavar Saragat.

CHURCHILLOVA ZADNJA BITKA

V svoji hiši v Londonu bije svojo zadnjo bitko — bitko s smrtjo — Sir Winston Churchill, eden od velikih zmagovalcev druge svetovne vojne. V petek, 15. t. m., ga je zadela možganska kap, potem ko je že nekaj dni bolehal. Zdravniki nimajo nobenega upanja, ker je slavni državnik dopolnil 90. novembra lani 90 let. Kljub temu, da je skoro ves čas v nezavesti, pa se bojevita in krepka narava starega Churchilla še vedno upira. Ko že mislijo, da je prišel konec, si njegovo srce spet opomore.

V vseh britanskih cerkvah molijo zanj in britansko politično življenje se je med njegovim umiranjem skoro ustavilo. Ministrski predsednik Wilson je zaradi tega prestavil obisk v Nemčiji.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 24. januarja, ob: 8.30 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenski narodni motivi; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice sv. Justa; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Winnetou« (Karl May), za radio dramatiziral Joško Lukeš, Tretji del; »Obsojen na smrt« Igra RO., vodi Lojzka Lombar; 12.00 Nabožne pesmi; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmevi tedna v naši deželi; Urednika: Mitja Volčič in Dušan Cerne; 15.00 Znani pevci: Renato Rascel; 15.30 »Deirij«, Radijska drama, ki jo je napisal Diego Fabbri, prevedel Martin Jevnikar; Igra RO., režira Stana Kopitar; 18.30 Glasba s filmskih trakov; 20.30 Iz slovenske folklorne - Lelja Rehar: »Tebe ljubim samega, z muojga srca pravega«; 21.00 Vabilo na ples; 22.10 Klasična simfonija.

• PONEDELJEK, 25. januarja, ob: 11.45 Glasbeno potovanje po Evropi; 12.15 Iz slovenske folklorne - Lelja Rehar: »Tebe ljubim samega...«; 17.25 Širimo obzorja: »Zvonovi v življenju in pesmi«. Napisal Alojz Rebuta; 18.30 Koncertisti naše dežele; 19.15 Plošče za vas; 15. quiz oddaja; 20.35 Richard Strauss: »Intermezzo«, opera v dveh dejanjih.

• TOREK, 26. januarja, ob: 11.45 Italijanski orkestri in pevci; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 17.25 Italijanščina po radiu; 18.30 Sodobna simfonična glasba - John Ireland: Pastoralni koncertino za godalni orkester; 19.15 Radijska univerza - Tone Penko: Kraška flora: »Gorska logarica«; 20.35 Kulturni odmevi: dejstva in ljudje v deželi; 21.00 Kromatična fantazija; 22.00 Slovenske novele 19. stoletja - Igo Kriš: »Ljubil in izgubil«; 22.20 Solistični instrumenti v času od sedemnajstega do devetnajstega stoletja.

• SREDA, 27. januarja, ob: 11.35 Radio za šole (za I. tečaj ljudskih šol); 12.15 Brali smo za vas; 13.30 Prijetna srečanja. izbor motivov in izvajavcev; 17.25 Radio za šole (za I. tečaj ljudskih šol); 18.30 Slovenski skladatelji 20. stoletja - pripravi Dragotin Cvetko; 19.15 Higiena in zdravje, pripravil dr. Rafko Dolhar; 20.35 Simfonični koncert Orkestra gledališča Verdi, Vodi Laszlo Somogyi. V odmoru (približno ob 21.00) Nov pesniški rod: »Bruna Pertot« - pripravil Jože Peterlin.

• ČETRTEK, 28. januarja, ob: 11.45 Florentinski motivi; 12.15 Za smeh in dobro voljo. Besedilo: Danilo Lovrečič; 17.25 Italijanščina po radiu; 17.40 Iz albuma lahke glasbe, pripravila Susv Rām; 18.30 Glasbena oddaja za mladino, pripravil Dušan Jakomin; 19.15 Poglavlja iz zgodovine slovenske književnosti - Vinko Beličič: »Prešerov sonetni venec«; 20.35 »Nepomembna ženska« Igra v štirih dejanjih, ki jo je napisal Oscar Wilde, prevedel Franc Jeza. Igra RO., režira Jože Peterlin; 22.00 Plesna dvorana; 22.55 Sodobna italijanska glasba.

• PETEK, 29. januarja, ob: 11.35 Radio za šole (za II. tečaj ljudskih šol); 12.15 Pomenek s poslušavkami; 17.25 Radio za šole (za II. tečaj ljudskih šol); 18.30 Jugoslovanski solisti - Pianistka Jeni Srebot-Komar - Karol Pahor: Istrijanka, 15 miniaturne - Dane Skerl: Preludi št. 1 in št. 2; 19.15 Odorniško gibanje v italijanskem pripovedništvu - Giorgio Pullini: »Rezistenca kot kronika«; 20.35 Gospodarstvo in delo; 21.00 Koncert operne glasbe V odmoru (približno ob 21.30) Misli in nazori.

• SOBOTA, 30. januarja, ob: 11.45 Italijanski akvarel; 12.15 Kulturni odmevi: dejstva in ljudje v deželi; 15.00 »Volena«, Oddaja za avtomobiliste; 15.30 Panorama tujih simfoničnih orkestrorov; 15.50 Pesmi in plesi z vsega sveta; 17.00 Pevski zbori Furlanije-Julijske krajine: Zbor »Giusepp« Schiff iz Chiornis-Viscone, ki ga vodi Eligio Tomasin; 17.20 II. Vatikanski kongres. Poročila in komentarji; 17.30 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše. Pripravila Krasulja Simoniti; 19.00 Slovenski moderni samospevi; 19.15 Družinski obzornik. Urednik: Ivan Theuerschuh; 20.35 Teden v Italiji; 20.45 Zbor »Prosek-Kontovel«, ki ga vodi Ignacij Ota; 21.00 Za smeh in dobro voljo. Besedilo: Danilo Lovrečič; 21.30 Vabilo na ples.

TEDENSKI KOLEDARČEK

24. januarja, nedelja: Felicijan, Miloslava
25. januarja, ponedeljek: Pavel, Trpimir
26. januarja, torek: Pavla, Polikarp
27. januarja, sreda: Janez, Sava
28. januarja, četrtek: Peter, Tilen
29. januarja, petek: Franc, Radomir
30. januarja, sobota: Martina, Darinka
31. januarja, nedelja: Vanja, Marčela

Pogajanja med Jugoslavijo in Vatikanom

Agencija »Ansa« je objavila v četrtek, 21. t. m. iz Beograda zanimivo novico o pogajanjih med Vatikanom in Jugoslavijo, ki se vodijo v Beogradu. V novici je rečeno med drugim: »Ze nekaj dni trajajo v Beogradu pogajanja med Vatikanom in jugoslovansko vlado. Vodijo jih v največji rezerviranosti. Glede tega, o čem vodijo te razgovore, katerih se udeležuje z vatikanske strani monsignor Agostino Casaroli iz vatikanskega državnega tajništva, z jugoslovanske strani pa predstavniki vladne komisije za verska vprašanja, se ni doslej nič zvedelo. Dobro obveščeni krogi v jugoslovanski prestonici pa so vsekakor optimisti glede dobrega izida pogajanj. Imajo razloge, da sklepajo, da je namen razgovorov ta, da bi bil dosežen sporazum, ki bi omogočil postopno obnovitev diplomatskih odnosov med Vatikanom in jugoslovansko vlado, ki so bili pretrgani v decembru leta 1952.

Sedanja pogajanja, katera spremljajo z velikim zanimanjem, naj bi omočila novo izboljšanje odnosov med Beogradom in Vatikanom in sklenitev konkretnih sporazumov, čeprav bo potrebno rešiti mnogo vprašanj, preden bo dosežen ta rezultat.

Med vprašanji, ki bodo morala biti prej rešena, omenjajo vprašanje duhovnikov iz Jugoslavije, ki so po vojni emigrirali v razne zahodne države, in pa vprašanje predstavnika Svetega stola v Beogradu.

DVAJSETLETNICA ŽENSKÉ VOLIVNE PRAVICE V ITALIJI

Predsednik poslanske zbornice Bucciarelli-Ducci je imel v sredo v zbornici na Montecitoriu slovesen govor za 20. obletnico podelitve volivne pravice ženskam. Slovesnosti so se udeležili tudi predsednik vlade, ministri in razni drugi visoki državni predstavniki.

Predsedstvo zbornice je dalo natisniti tudi publikacijo, ki naglašja med drugim, da je podelitev volivne pravice ženskam, sklenjena leta 1945, uvrstila Italijo med države, kjer so že odpravili — v nekaterih državah že precej prej — politične diskriminacije zaradi spola. Po drugi svetovni vojni — omenja publikacija — so dobile ženske veljavno pravico tudi v Franciji, Jugoslaviji, Indiji, Japonski, Izraelu in še v nekaterih drugih evropskih, azijskih in latinsko-ameriških državah.

V Italiji so ženske prvič volile pri upravnih volitvah pomladi leta 1946. Od približno 10 milijonov žensk, vpisanih v volivne sezname, jih je dejansko glasovalo 8 milijonov. Leta 1946 je bilo izbranih v ustavodajno zbornico 21 žensk. Leta 1948 je bilo izbranih v parlament 40 žensk. Od tedaj je bilo že mnogo žensk imenovanih na razna važna vladna mesta. Neka ženska je bila izbrana tudi za podpredsednico poslanske zbornice.

JEDRSKE CENTRALE

Letos je po vsem svetu v obratu že 74 jedrskih central za proizvodnjo električnega toka. Njih skupna proizvodnja znaša 11,3 milijone kilovatnih ur. Združene države imajo že 25 takih central, Velika Britanija 15. Nato sledi Francija z devetimi, Zahodna Nemčija s petimi in Sovjetska zveza tudi s petimi.

Pomen sporazuma

(Nadaljevanje s 1. strani)

venska politična skupina. Brez tega bi ne veljalo njenih 7.000 volivcev, če bi bili razpršeni med italijanske stranke, nič.

Zdaj gre za to, da postane sklenjeni sporazum stvarnost in da Slov. skupnost upraviči zaupanje svojih volivcev ter ustvari naši manjšini politične pogoje, v katerih se bo ta naša veja slovenstva ne le ohranila, ampak se tudi razcvetela in dajala sadove, v prid plodnega sožitja sosedstva italijanskega in slovenskega naroda in obeh sosednih držav.

PLANINSKO PREDAVANJE

SPDT priredi 22. t. m. v gledališki dvorani Kulturnega doma zelo zanimivo planinsko predavanje.

JUGOSLOVANSKA EKSPEDICIJA V BOLIVIJSKIH ANDAH 1964

V ekspediciji so bili, kot znano, sami slovenski alpinisti.

Predaval bo sam vodja ekspedicije Tržačan Sandi Blažina, ki bo prikazal 200 barvnih diapozitivov. Vljudno vabljeni. Vstop prost.

PROTI ZATIRANJU VOJNIH ZLOČINOV

Nemški parlament bo razpravljala februarja v predlogu zakona, s katerem bi bil podaljšana do leta 1975 rok za kaznovanje nacističnih zločincev. Nemška vlada je pripravljena sprejeti zahtevo številnih držav, da tudi po določenem roku v maju letošnjega leta nacistični zločini ne bi smeli zapasti oziroma da bi morali zločince še dalje zasledovati in kaznovati. Nemška vlada je prej naglasila, da se ji zdi primereno upoštevati rok 20-tih let za zastaranje zločinov, kakor je določeno po mednarodnem pravu. Toda mnoge vlade in razne politične organizacije so opozarjale na to, da za zločine proti človeštvu ne bi smel veljati noben rok, po katerem bi bili taki zločinci varni pred kaznijo.

V raznih nemških mestih so zadnji čas sodne oblasti spet uvedle preiskave proti osebam, ki so osumljene vojnih zločinov. Nekega bivšega generala SS oddelkov, ki je zdaj star 68 let in je živel v Bonnu pod lažjim imenom, so obtožili pokolov na Poljskem. V Münchenu je v teku proces proti nekemu bivšemu podčastniku SS-ovcev, ki ga obtožnica dolži sokrivde pri pomoru 360.000 Judov v uničevalnem taborišču Belzec na Poljskem. Začasno so odpustili iz službe tudi dva nemška sodnika, ki sta obtožena vojnih zločinov v Luksemburgu. Proti njima so uvedli preiskavo.

CHURCHILL

Winston Churchill je napisal v svojem dolgem življenju 35 knjig. Tretjina teh knjig vsebuje zbirke njegovih govorov. Njegovo največje delo pa je »Zgodovina druge svetovne vojne« v štirih knjigah, ki so izšle od leta 1948 do 1951. Prevedeno je v skoro vse kulturne jezike.

Churchill je napisal tudi več biografij, pustolovskih povesti in en roman z naslovom »SAVROLA«, ki je izšel leta 1900. Izmed biografij je omeniti predvsem biografijo o vojvodi Marlboroughu v štirih knjigah.

Nevarna dvajsetletnica

V letošnjem letu 1965 bo minilo dvajset let, odkar se človeštvo igra z atomsko bombo. Lahko bi pa to obletnico tudi obrnili v dobrem smislu, če vzamemo v poštev, da bi moglo človeštvo obrniti jedrsko energijo tudi v korist mirnega napredka in boljšega življenja. Za enkrat pa poznamo na žalost le še vzporednost dveh pojmov: jedrska energija — atomska bomba.

Atomska doba se je pravzaprav začela že leta 1869, ko je francoski fizik Becquerel odkril naravno radioaktivnost uranove rude. Dvajset let kasneje je izde al slovit Einstein svojo teorijo o relativnosti, ki je postavila temelje moderni atomski fiziki. Poskusi znanstvenikov so se nadaljevali v tej smeri in v največji tajnosti. Poleg ameriških znanstvenikov so tudi nemški odkrili načine umetnega cepljenja urana in s tem pridobivanja neizmernih toplotnih in delovnih energij. Do atomske bombe je bil le še majhen korak. Prvi je predložil Einstein načrt za reakcijsko ali verižno cepljenje uranovih atomov. Predsednik Roosevelt je predlog odobril. Združene države so potrosile dve milijardi dolarjev, predno je prišlo do prvega poskusa razstrelitve atomske bombe v Los Alamosu v Novi Mehiki. Poskus je z znanstvenega stališča odlično uspel.

Letos je dvajset let tega »odličnega« poskusa, ki je terjal že stotisoče človeških življenj in jih bo morda v bodočnosti zahteval še na milijone. Človeštvo je namreč znanstveni napredek bridko zlorabilo. Že 6. avgusta 1945. je padla prva atomska bomba na Hirošimo, tri dni pozneje pa na Nagasaki. Svet se je zgrozil nad pošastno uničevalno močjo svoje lastne iznajdbe, kot pest debele atomske bombe.

Komaj deset let po koncu vojne so Amerikanci izdelali dvatisočkrat močnejšo atomsko bombo kot je bila prva nad Japonsko. Sovjetski znanstveniki so začeli dohitevati ameriške. Tedaj so se sami očetje atomske bombe preplašili svojega otroka. Šest Nobelovih nagrajencev — med njimi Einstein sam — in največji sodobni filozof lord Russel so naslovili poziv na oblastnike in vse človeštvo, v katerem svarijo pred uporabo atomskega orožja. Baje se je takrat domenila skupina najvišjih jedrskih znanstvenikov, da bo enakomerno razdelila

GLOBOČNIKOV PAJDAŠ

Pred sodiščem v Münchenu na Bavarskem stoji Jožef Oberhauer, po poklicu nakar. Sedaj 50-letni možak se je prirnil do stonje narednika v esesovskih nacističnih četah. S svojo pretkanostjo in krutostjo se je prikupil zloglasnemu gauleiterju Globočniku, ki je bil med nemško okupacijo poveljnik SS-čet v Trstu. Oberhauer je takrat postal njegov pribočnik. Za plačilo je bil potem dodeljen vodstvu taborišča smrti v Belsenu na Poljskem. V tem svojstvu je največ pripomogel k moritvi Židov v plinskih pečeh. Za ta krvava dejanja se mora Oberhauer zdaj zagovarjati in bo prejel zaslužen kazni.

Jugoslavija je imela ob koncu leta 1964 19.279.000 prebivalcev. Ob koncu leta 1963 jih je imela 19.065.000. Rodilo se je nad 400.000 otrok, umrlo pa je okrog 182.000 ljudi.

svoje moči na Zapad in na Vzhod, da ne bo prišlo do vsesplošnega pomora z atomsko ali še hujšo, vodikovo bombo.

Kdo jih je poslušal! V oktobru 1958 so se res zbrali v Ženevi zastopniki Amerike, Sovjetske zveze in Vel. Britanije na posvet, kako bi ustavili jedrske poskuse. Še predno so seje zaključili, je že 3. novembra počila nova sovjetska atomska bomba. Odslej je šlo kot za stavo. Dne 15. februarja 1960 so razstrelili novo bombo francoski znanstveniki v Sahari. Ta je bila že dvesto petdeseta odkar so jih začeli preizkuševati. Združene države so jih razstrelile za položus 157, Rusi 71, Angleži 21; za 39 se pa ne ve, kdo jih je. Tekma v jedrskem oboževanju je prisilila Kennedyja in Hruščova, da sta podpisala leta 1963 pogodbo o omejenem jedrskem preizkuševanju. K pogodbi je pristopilo okrog sto držav, toda 97 jih sploh ni imelo atomske bombe. Francija in Kina pa nista hoteli podpisati tiste pogodbe. Kakšna ironija! De Gaulle hoče zgraditi lastno jedrsko obrambo. Mao-tse je pa že v Ženevi vedel, da bo oktobra 1964 zagrmela kitajska atomska bomba v puščavi Tarim. Brž potem je Mao vabil atomske velesile na razorožitveno konferenco. Nista se pa odzvali ne Rusija ne Amerika, kar je s političnega stališča popolnoma razumljivo. Kitajska ima eno uničevalno bombo in bi samo to žrtvovala, oni dve državi pa vsaka po več sto, s katerimi držita v šahu Kino in — druga drugo.

Čudno sožitje med kolonijo Macao in Kitajsko

V ljudski republiki Kitajski uradno zmerjajo Portugalsko še vedno kot kolonialno imperialistično državo. Kljub temu pa trpijo Kitajci sredi svojega ozemlja njeno staro kolonijo Macao popolnoma pri miru. Vsak dan donijo zvonovi iz nešteti cerkva v Macau daleč tja v ravnine Mao-tsejeve dežele, pa se zato nihče ne vznemirja. Odkar so Portugalci zasedli ta kraj in ustanovili leta 1557. veliko mesto in pristanišče na kitajski obali, je pribežalo sem že na tisoče in tisoče političnih in verskih preganjavcev iz Kitajske in Japonske iskat zatočišča.

Ta zadnji ostanek portugalske oblasti na Daljnem vzhodu obsega polotok z istoimenskim mestom in dva otočiča ob izlivu Biserner reke; vsega skupaj 16 kvadratnih kilometrov površine, a z 250 tisoči prebivalcev, med katerimi je 8000 Evropejcev. V Macao se je zatekel na varno prvi kitajski revolucionar Sun Yat Sen. Med drugo svetovno vojno, ko je bila pod japonsko oblastjo vsa kitajska obala, so zopet iskali zavetja v tej portugalski koloniji mnogi kitajski politiki in pripadniki zavezniških narodov. Po Mao-tse-tungovi zmagi je drvel na ta nevtralna tla zopet pravi veletok beguncev. Mnogim služi Macao le kot prva postaja v druge prekomorske dežele. Macao imajo torej za zatočišče pripadniki vseh okoliških držav in prav to je glavni vzrok, da ga tudi Kitajska ne zasede in ga pusti kot zadnjo evropsko postojanko na Daljnem Vzhodu, poleg Hong-konga.

Beguncem izza meje nudi prvo streho po večini »Riccijev zavod«, imenovan po slovitim jezuitu Mateju Ricci, ki je misijo-

Boj za črnsko enakopravnost v ZDA

V pravosodni palači v Selmi v državi Alabama so v torek aretirali okrog 60 črncev, ki so se podali pod vodstvom voditelja črnškega gibanja za enakopravnost Luthera Kinga in par belcev v sodno palačo, da bi se vpisali v volilne sezname tiste grofije. Voditelji skupin za uveljavljanje državljan-skih pravic so si izbrai mesto Selmo za akcijo: katere namen je omogočiti črnecem vpis v volilne sezname in tako preizkusiti, če zakon o državljan-skih pravicah, ki je bil sprejet leta 1964, res kaj velja. Neki rasist v Selmi pa je že dva dni prej surovo napadel Lutherja Kinga in ga pretepel. Sodišče je suroveža obsodilo na 60 dni ječe in na globo 100 dolarjev.

Voditelj črnškega gibanja za enakopravnost Luther King je zdaj prijavil šerifa v Selmi sodišču zaradi aretacije 60 črncev v sodni palači. V mestu Tuscalosi, kjer je sedež alabanske univerze, pa je šest restavracij odpravilo rasno zaporo in odprlo vrata nekaj črnecem, katere je vodil igralec Dick Gregory. Teh šest restavracij so lani navedli med 15 javnimi lokali v Tuscalosi, ki so se najbolj upirali, da bi smeli vanje tudi črnici.

V Jugoslaviji bodo imeli odslej premo-govniki pravico prosto določati cene pre-moga v okviru dovoljenega zvišanja za 23%. S tem se bo zboljšal tudi položaj rudarjev, ki so bili doslej prenizko plačani, tako da so odhajali rajši delat drugam.

naril v 16. stoletju na Kitajskem in jo je tudi prvi znanstveno opisal. Zavod upravljajo danes španski jezuiti pod vodstvom p. Luisa Ruiza. Begunci dobe v velikanski redovni hiši najnujnejšo obleko in dnevne riževe obroke. Beguncev je vedno več, posebno starejših in slabotnejših, katerim dajejo kitajske oblasti radevolje posebne prepustnice, samo da se jih odkrižajo. Kina sama celo vzdržuje v Macau nekaj svojih šol in trgovskih poslopij, s katerih vihra rdeči kitajski prapor skupaj s portugalskim.

Eden izmed vzrokov za to tiho sožitje med velikansko Kino in malo portugalsko kolonijo na njenih tleh je tudi dotok dobre, tuje valute preko meje. Govori se celo, da bosta Portugalska in rdeča Kina kmalu vzpostavili diplomatske in trdne trgovske stike. Macao je torej varen pred Kitajsko ne samo, ker je varno zatočišče za vse mogoče slučaje, ampak tudi zato, ker teče skozi njegove banke zlati tok valut proti Pekingu. Da pa ta ne bo usahnil, skrbi v Macau skrivnostna oseba kitajskega milijardarja Ho-Yina, ki zna spretno voditi dvolično politiko. Kot zastopnik kitajske večine sedi ta bogataš v kolonialnem svetu portugalske kolonije, obenem je pa tudi član ljudskega kongresa ali parlamenta v Pekingju. Poleg njega živi in ima veliko besedo v Macau še več komunističnih milijonarjev. Po večini so lastniki razkošnih hotelov, igralnic in nočnih klubov, kjer se stekajo milijoni dolarjev in domačih patašasov. Deset odstotkov dajejo tudi za dobrode ne ustanove; celo katoliške, večina denarja pa se odteka drugam, toda — Macao vendarle živi in se razvija.

Tržaškega

Sporazum med sredinsko levico in Slov. skupnostjo

V petek, 22. t. m., so odposlanstva strank sredinske levice in Slovenske skupnosti po dolgotrajnih in težavnih pogajanjih končno dosegla sporazum za sestavo pokrajinskega odbora v Trstu in občinskega odbora v Nabrežini. Sporazum obsega več dokumentov. Najprej gre za preliminarni politični sporazum, ki vsebuje programatične točke predvsem glede dveh glavnih problemov: 1. glede sredinsko-leve politične smeri in 2. glede politike do slovenske manjšine. Glede drugega vprašanja je v sporazumu rečeno, da se bodo stranke sredinske levice in Slov. skupnost zavzemale za demokratično reševanje slovenskih manjšinskih vprašanj, kot določa ustava in ob upoštevanju obvezno-

sti, ki jih v tej zvezi vlada že podpisala. »Politika do slovenske manjšine — je rečeno v dokumentu — mora pospeševati predvsem razvoj skladnega in omikanega sožitja med državljani italijanskega in slovenskega jezika, pospešujoč razvoj manjšine in upoštevajoč njene upravičene jezikovne, kulturne, gospodarske, politične, socialne, upravne in moralne zahteve.

V tem duhu in s temi perspektivami so se štiri skupine obvezale, da bodo poskrbele za poglobljeno preučitev — tudi po komisijah štirih političnih skupin samih — najnujnejših problemov, ki se nanašajo na manjšino, in da bodo ukazovale najprimernejše rešitve, za katere se bodo zavemale na pristojnih mestih.

Stranke so se dalje obvezale, da se bodo zavemale za zavarovanje narodnostnega značaja ozemlja, na katerem prebivajo Slovenci, se pogodile o vrsti manjšinskih problemov, ki jih je treba rešiti, in se sporazumele, da bosta upravna programa pokrajine in občine Devin-Nabrežina že vsebovala nekaj konkretnih pridobitev za slovensko prebivalstvo.

Glede nabrežinskega župana je bilo sklenjeno, naj se to mesto zaupa kandidatu Slov. skupnosti, ob polovici mandatne dobe pa se bo pregledala izvedba programa in se bo preučilo, ali je oportuno, spremeniti sestavo odbora.

Sporazum morajo ratificirati še vodstva štirih skupin.

PRIZNANJE SLOV. GOSP. ZDRUŽENJU

V deželnem svetu je v razpravi zakonski osnutek o gospodarskem programiranju, ki ga je predložila deželna vlada. O osnutku je najprej razpravljala pristojna komisija, katere član je tudi svetovalec Slov. skupnosti dr. Jože Škerk. Ta se je v okviru komisije predvsem potegoval, da bi zakon je s tem predlogom načelno strinjala, vendar drugim zavzemal, naj bi v stalni odbor strokovnjakov za gospodarsko programiranje, katerega ustanovitev je predvidena v 7. členu osnutka, bil vključen tudi izvedenec — predstavnik Slov. gospodarskega združenja. Večina članov komisije se je s tem predlogom načelno strinjala vendar opozarjala, da bi v tem primeru morali v odbor imenovati tudi predstavnike mnogih drugih sorodnih italijanskih organizacij, s čimer bi se pa število stalnih članov za mnogo povečalo. Večina komisije se je zato zedinila, da bo predsednik odbora za gospodarsko programiranje na osnovi 9. člena zakona vabil na odborove seje tudi izvedence — predstavnike raznih strokovnih združenj in ustanov, ki niso stalno zastopane v odboru. Med temi ustanovami je v poročilu predstavnika večine izrecno omenjeno tudi Slov. gospodarsko združenje.

Po mnenju deželnega svetovavca dr. Škerka rešitev sicer ni idealna in se bo o njej izjavil tudi na seji sveta, vendar pomeni važno priznanje Slov. gosp. združenja, zlasti če pomislimo, da postaneta poročilo in razlaga predstavnika večine obvezni, če bo osnutek zakona odobren

ODGOVOR NA VPRAŠANJE O RADIU TRST A

Dr. Berzanti je pred dnevi odgovoril na vprašanje, ki ga je deželni poslanec dr. Škerk postavil deželni vladi v zvezi s slovenskimi oddajami tržaškega Radia.

Predsednik Berzanti odločno zanika, da bi tržaška RAI zmanjšala število oddajnih ur ali kako oddajo ukini. Od 30. novembra 1964 se je število rubrik — pravi deželni predsednik — celo povečalo, in sicer s tem, da je bila na novo ustanovljena redna dnevna oddaja »Danes v deželi«, ki obravnava delovanje raznih deželnih organov.

»Tržaško vodstvo RAI-a — nadaljuje dr. Berzanti — ni odredilo nobene druge spremembe, temveč se sta'no trudi, da bi oddaje tako izboljšale, da bi bile čedalje bolj sprejemljive za poslušavce.«

»Da je Italijanska radiotelevizija dozvoljena za zahteve poslušavcev, ki pripadajo narodni manjšini, dokazuje dejstvo, da se je radijsko omrežje v slovenskem jeziku razširilo na Goriško (s postavitvijo dne 13. 8. 1961 repetitorja Gorica IV) in na Nadiške doline (pred kratkim 5. 12. 1964 je namreč začel delovati poseben repetitor).«

Beneška Slovenija

Špeter:

VOJASKE SLUŽNOSTI

V krajih okrog Špetra in Čedadu, pa tudi drugod po naših vaseh so stare odločbe o vojaških služnostih še vedno v veljavi. Kdor ne pozna razmer prav v krajih samih, si ne more predstavljati, kako ovirajo te služnosti razvoj kmetijstva, izboljšanje zemljišč in celotno gospodarstvo. Vojaške služnosti hromijo tudi turistični promet, ker je med drugim prepovedano fotografiranje na do'ocenih krajih, čeprav si želijo izletniki narediti le kako spominsko fotografijo iz idilične narave. O teh ovirah se je že dosti pisalo in je bilo že tudi precej posredovanj pri osrednjih oblasteh v Rimu.

Končno je le prišel pred štirinajstimi dnevi odlok pristojnega ministrstva, ki omejuje področje vojaških služnosti. Nekatere vasi so izločili iz tozadavnega področja, drugod so se pa predpisi nekoliko omilili. Predpisi o vojaških služnostih po novem ne veljajo več za Špeter, Sv. Kvirin, Brnas, Bečjo in Nokulo, ki spadajo v špetersko občino. Obrambno ministrstvo je izdalo podoben ukrep tudi za nekatere vasi v čedajski okolici. Tukaj je neovirani gospodarski razmah še posebno potreben, da se bodo začele graditi nove stavbe in gospodarski objekti.

Fojda:

ČUDEN GOST

Čenebola je bolj majhen kraj nad Fojdo, kamor spada pod županstvo. Dosti zvez nima s svetom, zato se pa včasih tudi kaj čudnega zgodi; malokdaj pa, da bi imeli kar divje merjasec za goste v javnem lokalu. In vendar se je to pripetilo v Čeneboli v nedeljo zvečer. Gostje so čepeli v vaški gostilni, posebno še, ker je bilo zunanaj slabo vreme. Eni so kvartali, drugi kramljali ali pa strmeli tja pred sé. Kar naenkrat nekaj butne v vrata, ta se odpro in na pragu stoji velik divji merjasec. Vsi

Dolina:

DOVOLJENJE ZA NAFTAVOD

V začetku tedna se je sestel dolinski občinski odbor in razpravljal o vprašanju naftovoda Trst-Bavarska, katerega hranilniki bi morali stati prav na področju dolinske občine. Odbor je proučil predložene načrte in nato izdal dovoljenje za njihovo izvedbo. V svoj sklep pa je vključil priporočili, naj se celotna dela izvedejo strogo po načrtu in naj se pri zaposlitvi upošteva predvsem domača delovna sila.

O tem zelo važnem vprašanju je torej razpravljala in sklepala stara občinska uprava, čeprav je bilo svoj čas rečeno, da se bo o zadevi izrekel novi občinski svet. Dosedanji občinski odbor pa je šele ta teden sklenil, da bo prva seja novoizvoljenega sveta v ponedeljek, 25. t. m.

Pred zadnjo odborovo sejo je dosedanji župan Lovriha povabil na razgovor svetovavce Slovenske skupnosti in jih seznanil s sklepom, ki ga bo sprejela uprava. Svetovavci Slov. skupnosti so vzeli županovo izjavo na znanje in napovedali, da bodo o vsebini sklepa povedali svoje mnenje na seji občinskega sveta, ko bo vprašanje ponovno prišlo v razpravo.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Predstave v Kulturnem domu

VEČER SLOVENSKE SODOBNE DRAMATIKE

Primož Kozak
DIALOGI

Igor Torkar
STUDENTSKA SOBA

Saša Vuga
BERNARDEK

Priredba in odrska postavitve: JOŽE BABIČ

V ČETRTEK, 21. JANUARJA 1965 OB 20.30 —
V SOBOTO, 23. JANUARJA 1965 OB 20.30 — V
NEDELJO, 24. JANUARJA 1965 OB 16. URI (AZON-
MA II. POPOLDANSKI) — PREDSTAVA V NE-
DELJO, 31. JANUARJA, ODPADE.

Prodaja vstopnic vsak dan od 11. do 14. ure ter
eno uro pred pričetkom predstav pri blagajni
Kulturnega doma.

OBMEJNE OLJASAVE

Mešana italijansko-jugoslovanska komisija za mali obmejni promet je končala letošnje zasedanje v Ljubljani. Ugotovila je, da se je zvišal v letu 1964 prehod čez mejo za en milijon 325 tisoč oseb v primeru z letom 1963. V letu 1964 je bilo zabeleženih 9.781.000 prehodov.

Komisija je sprejela tudi vrsto olajšav za obmejni prehod in je razširila obmejni pas. V Furlaniji na Turjak, Villesse, Verso, Pieris in Isolo Morosini. Dovoljeno bo tudi več dni ostati nkray meje in prenesti višjo vsoto valut kot doslej! Nujno potrebno je, da se novi ukrepi javno in natančno razglasijo, da ne bo potrebno, kot navadno doslej, šele na blokih povpraševati.

POLICIJSKI PREKRŠKI

Mestni stražniki so zapisali v prejšnjem letu 7191 glob zaradi kršitve policijskih predpisov. V primeri s prejšnjim letom je kar tisoč glob več. Največ glob, 6840, so morali odšteti neprevidni šoferji zaradi prenegle vožnje ali zaradi drugih cestno-prometnih predpisov.

Zanimivo je tudi število glob po mesecih. Najmanj jih je bilo v mesecu juniju, največ pa v oktobru in naslednjih mesecih. Vzrok pa je v tem, da je mestna občina

namestila večje število stražnikov, ki pazi-jo tudi po predmestnih ulicah na kršitve prometnih predpisov.

Kljub prizadevanju mestne občine za red in varnost na ulicah pa še ni vse v redu. Na nekaterih živahnih križiščih, na primer na Katariniju, še vedno manjkajo ali prometni stražnik ali prometni signali ter se zato prav tam dogajajo cestne nesreče. En policijski stražnik več bi menda ne obtežil preveč mestne blagajne.

SMRT UGLEDNEGA SLOVENCA

V torek v zgodnih jutranjih urah je umrl v Gorici pod Kapelo znani goriški meščan Vid Rojic. Učakal je 85 let. Njegova krepka postava s košatimi brki je kar spadala v okvir stare Gorice in med tiste Goričane, ki so bili še pred prvo svetovno vojno v polnih življenjskih silah. Po poklicu je bil rajni Rojic krojač, ki je krojil obleke vsem odličnim slovenskim meščanom. Takrat so bili časi, ko se je v mestu uveljavljala tudi naš obrtnik kot steber domačega gospodarstva, pa tudi kulturnega udejstvovanja. Rojic je bil tudi med njimi in delaven povsod, kot telovadec, pevec, igravec. Polno spominov je imel do zadnjih tednov, ko je še pokonci hodil po ulicah.

Pogreb je bil v sredo popoldne. Bog daj stari korenini plačilo, hčerama in sorodnikom pa tolažbo!

NASA SPORTNA MLADINA

V nedeljo so bile prirejene študentovske smučarske tekme v Ravasclettu. Tekmovanje je organiziral smučarski odsek italijanskega planinskega kluba CAI v Gorici s podporo Šolskega skrbništva. Smučarska proga za moške je bila dolga 2,5 kilometra, približno enaka tudi za ženske.

Pri teh tekmah so se odlično postavili slovenski mladinski smučarji. Drugo mesto v moškem veleslalomu je zasedel Igor Cotič. V ženskem pa je odnesla prvo mesto njegova sestra Vera. Drugo mesto si je priborila Maja Leban, dijakinja slovenskega učiteljskega v Gorici. V razsodišču je bil poleg drugih športnikov tudi prof. Kraner s slovenskih šol.

KULTURNI VEČERI

Včeraj zvečer je gostoval v klubu »Simon Gregorčič« naš tržaški pisatelj Boris Pahor. Govoril je o svoji zadnji knjigi »Parnik trobi nji«. Izbrane odlomke iz dela je čital Filibert Benedetič. Pisatelj je tudi podpisoval kupcem svojo knjigo.

Prihodnjo sredo pa bo pred val tajnik Slovenske Maticе iz Ljubljane dr. France Bernik »O stoletnem poslanstvu Slovenske Maticе«. Na ogled bodo razstavljene tudi izdaje te knjižne založbe, ki slavi letos 100-letnico obstoja.

Podgora:**ZASTOJ V TOVARNI**

Upanje, da se bodo izboljšale delovne razmere v podgorskih tkalnicah, je vedno manjše. Že zadnji odpust je prizadel marsikatero domačo družino; tudi zato, ker ni bilo nobenega pravega kriterija, kdo naj prej zgrubi delo. Po Novem letu je bilo odpuščenih z dela zopet 65 delavk. Napovedanih je pa še drugih 50 ali več odpustov iz ženskih oddelkov. Sindikati za sedaj le

Iz Goriške

razpravljajo, ker se da težko kaj otipljivega ukreniti. Dejstvo je, da je v skladiščih okrog devet milijonov metrov blaga, ki čaka na kupca. Nekateri sindikalisti pravijo, da bi bilo treba stare stroje zamenjati z novimi. Čemu neki, če pa še stari stroji preveč izdelajo. Zapletek bo kje drugje.

Res pa je tudi, da je danes večje povpraševanje po umetnih vlaknih kot po bombažnih in je zato tudi podgorski oddelek umetnih vlaken v polnem delu. Na splošno pa kaže, da bo treba ves obrat postaviti na nove temelje, sicer bo kriza v Podgori še trajala, kar pa je odvisno seveda tudi od lastnikov podjetja.

Števerjan:**VINSKA KRIZA IN DRUGO**

Gospodarska kriza se pozna tudi že pri nas. Vinogradnike skrbi predvsem, kam in po kakšni ceni bi oddali svoj vinski pridelek. Prav dobrih izgledov in upanj ni od nikoder. Ustanove, ki imajo nalogo podpirati razvoj kmetijstva in vinogradništva po naših krajih, imajo res svoje sestanke in seje, a na njih se le preveč teoretično in premalo praktično razgablja o naših potrebah. Ta in oni izmed naših sosedov si je pomagal lani z osmicami ali vinotoči tudi v mestu. Začeli so se pa že upirati razni gostilničarji, češ da jim neposredni obovalci delajo konkurenco.

Kako naj si pa vinogradnik pomaga, da bi razpečal svoj pridelek, tega pa nihče ne ve. Mnogi naših mozo, začnejo se v sramenijo, da bo treba pripeljati sode na goriški Travniki in tam ponujati pijačo mimo-idočim, da se bo rešila vinska kriza. Žalost-

Naročnike, ki še niso poravnali naročnine, opozarjamo, naj to store čimprej. Poravnajo jo lahko ali na upraviteljski listi ali po poštni položnici, ki jo dobe na vsakem poštnem uradu.

Uprava

no je, da smo prišli tako daleč, a je resnično.

Drugi so si zopet obetali zlate čase z dotokom izletnikov in turistov po »cesti vina in češenj«. Pa je tudi s tem bolj slaba, saj jih je še v grajskem gostišču vedno manj. Nekaj so krive tudi naše ceste, ki čakajo na popravila. Skozi Grojno bo gotovo tudi še letos tak prah ali pa blato kot lani, da bo za izletnike sprehod nemogoč. Enaka pot je tudi z Jazbin navzgor. Pri vodovodnih delih so jo že tako razrili, da kar vpije po popravilu. Občina se trudi, kolikor more; cestar je začel nekaj gramoza posipati, a treba bo priti do denarja, da se tudi tam izpeleje dobra cesta in ne le kolovoz kot je sedaj.

SOLSKI UCENIK

V najkrajšem času bo izšlo novo berilo za peti razred slovenskih osnovnih šol. Za natis berila je državna Ustanova ljudskih in šolskih knjižnic razpisala natečaj. Berilo bo imelo naslov »Pisana greda«. Sestavil ga je goriški učitelj Miro Lojč, ki je sedaj uslužben na tajništvu didaktičnega ravnateljstva slovenskih osnovnih šol. Knjiga s 192 stranmi je tudi bogato ilustrirana ter je ustrezna modernim pedagoškim načelom.

- Ranalska dolina

gostje so obstrmeli in mrzel pot jih je začel oblivati, ko je zver s čekani buljila proti njim. Oddahnili so se ko se je žival prva preplašila čudne tišine, se je obrnila in zginila v noč. Tedaj šele so začeli korajžniki vpiti: »Puško, puško!« Pa ni bilo ne puške pri rokah ne poguma v hlačah, ker se prav te dni klati precej te lačne zverjadi oko naših vas.

Rajbelj:**ČIGAV BO RUDNIK?**

Po vsem mestu, zlasti med rudarskimi družinami vlada velika zaskrbljenost glede bodočega zakupa rajbeljskega rudnika. Gre namreč za obnovitev najemniške koncesije, ki je zapadla ob koncu leta. Svinčeni rudnik je eden najvažnejših v Evropi. Poleg svinca in cinka prideluje tudi dragoceno prvino germanium. Vrednost celokupne proizvodnje rajbeljskega rudnika znaša skoraj 14 milijard na leto. Na dlani je torej, da ni vseeno, kdo ima v najemu izvor teh naravnih bogastev.

Do poletja leta 1963 je imela rudnik v najemu zasebna družba Pertusola, kateri je šlo predvsem za izrabo in nič za izboljšanje rudnika. Potem je imela rudniško koncesijo zasebna družba AMMI, pri kateri je scudeležen tudi državni kapital. V času gospodarjenja te družbe so naredili načrt, da bi se zgradile naprave za predelavo rajbeljske rude nekje na Sardiniji ali v notranjosti države. S tem bi seveda bilo zelo prizadeto gospodarstvo naše dežele. Z novo deželo Furlanija-Juljska krajina bi moral preiti rudnik v njeno last. Dežela bi morala tudi naprave za predelovanje svinčene-ga sijajnika in cinkove svetlice zgraditi na domačih tleh. Kakor pa vse kaže, ni še prenos lastništva na deželo že gotova stvar, ker ima tudi država svoje interese pri rudniku.

Vprašanje zakupa rajbeljskega rudnika se vleče že preveč časa v škodo deželnega gospodarstva in delavcev samih.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Križi in težave celjske Mohorjeve družbe

Mohorjeva družba je dolgo vrsto let trpela pomanjkanje na dobrih rokopisih, takšnih, ki bi bili lahko prebavljivo branje ob zimskih nedeljskih popoldnevih. Janeza Kmeta »Dom pod borštom« se je letos približal ravni predvojnih slovenskih večernic, a »Stara Pokljuka« Antona Kocjančiča prinaša spretno prirejene in očistične povesti. Prihodnje leto bosta obsežna povesti »Križnarjevi« izpod peresa v ljudskih povestih preizkušensga Stanka Canjkarja in življenjska modrost znanega psihologa Antona Trstenjaka v novi njegovi knjigi »Če bi še enkrat živel« dostojno predstavljali Mohorjevo družbo. Značilno za nove čase je tudi, da bo Mohorjeva družba izdala kot poučno knjigo televizijskega kuharja Ivačiča »Kuharsko knjigo«, ne pa kot nekoč kakšno sadjerejo ali živinorejo. Steber Mohorjeve družbe je za Slovenijo njen koledar in sicer prav njen koledarski del, s j s bili celo vrsto let uradni koledarji s svojimi staroslovanskimi imeni le hvaležna tarča za Pavlho in vaške šaljivce. Samo vsebino koledarja pa, kakor kaže, sestavljajo različne uredniške roke. En del je tak, kot je bila v navadi v Mohorjevih koledarjih: življenjepisi duhovnikov, ki so jih odnesli na božjo njivo med letom, razne krajevne zgodovinske in etnografske razprave in še nekaj zanimivosti. Prvi del je pa posvečen notranjim, zvečne gospodarskim problemom, ki so opisani tako, da jih zlepa preprost človek ne more razumeti, v stilu in jeziku še težje od poglavitnega dnevnega lista. Bralci se vsako leto pritožujejo, čemu naj jim bodo te nerazumljive strani, ter jih obračajo nebrane naprej do lažjih člankov drugega dela. In vendarle bi bilo morda potrebno, da bi bilo nad 70 tisoč udov s svojimi družinskimi člani seznanjenih na poljuden, lahko razumljiv način s raznimi problemi socialističnega gospodarstva, ki imajo dnevno z njim opraviti.

Prešernova družba

Prešernova je imela vsekakor zadnje čase neprimerno manj takega nerazumljivega balasta po svojih koledarjih, je pa morda po nekaterih svojih prevodih naletela na odpor kmečkega človeka. Tudi njo pesti pomanjkanje poljudnih in pravnih rokopisov za srednjedolgo povest. Priznati ji je treba, da išče rešitev v različnih prijemih. Letošnjemu njenemu koledarju ne more nihče očitati, da je pust, prepoln teoretičnih razglabljanj, saj je le neke vrste hišni svetovalec, kako naj se hišni gospodar in sploh odrasli člani družine gibljejo med kuhinjo, gospodinjskimi aparati in vrtom, če ga imajo. Pravi koledar, ki ga običajno delijo podjetja svojih klientel, pa je nekoliko prepoln navadnih praktičnih nasvetov. Mira Miheličeva in Ernest Hemingway sta za povesti dovoljno jamstvo, da bodo v prihodnjem letu tisoči bračev končno prišli do dobrega branja. Emilijan Cevc ima znano izbrušeno pero, da bo znal »Slovensko umetnost« približati preprostemu človeku.

Poverjeniška mreža — temelj knjižnih družb

Toda z vsemi svojimi sicer zmeraj boljje izbranimi knjigami obe družbi še ne bosta rešili poglavitnega problema, kako priti do tistih bralcev, ki ponavadi ne hodijo po knjigarnah kupovati knjig. Mohorjeva družba se opira vsaj na mrežo svojih požrtvovalnih duhovnikov, ki s prižnico in z lepakom na cerkvenih vratih javljajo nabiranje udov ter brezplačno prevzemajo nase razdeljevanje knjig, ne morejo pa oni segati v gosto obljudena stanovanjska središča po industrijskih središčih. Tam ljudje tudi še niso navajeni kupovati knjig. Poverjeniško delo duhovnikov obsega v glavnem ljudi v delokrogu njihovega dušnega pastirstva.

S še težjimi problemi se bori poverjeniška mreža Prešernove družbe. Nekdaj so za tako delo obvezali učitelje, zdaj je to odpadlo, a nabiranje po kolektivih, to je med tovarniško množico tučli ni obrodilo pravih sadov. So industrijska naselja po nekaj tisoč ljudi, kjer ni nobenih naročnikov na Prešernove letne zbirke. O knjigah Prešernove družbe se je nekoč mnogo pisalo po dnevnem tisku in so jih pogosto pripravljali v periodnem tisku, zdaj pa komaj zaslediš kakšno poročilo takrat, ko knjige izidejo. Mohorjeva družba pa po vojni še skoro ni doživela, da bi katerikoli slo-

venski list pisal dobro ali slabo o njej in njenih knjigah. Za tiskano javnost Mohorjeva družba s svojimi desetstiči članov ne obstoji. To ni prav in tudi ni realno v socialistični državi.

Med Slovenci v Italiji še precej slovenskih hiš brez slovenske knjige

Če slovenska knjiga ne pride vsaj enkrat letno v sleherno slovensko hišo v Sloveniji, ni to tako bistvenega pomena, da se obdrži prižgana slovenska zavest v srcih naših ljudi, kot je to primer pri Slovencih izven meja republike Slovenije. V Italiji je mreža, ki širi Jadranski koledar s knjigami Prešernove družbe, odločno preslaba, da bi zajela vse tiste slovenske družine, ki so za take vrste branja. Nekoliko bolj na gosto zajamejo slovenske bralce poverjeniki - duhovniki goriške Mohorjeve družbe. Obe ti organizaciji sta razširjeni po Tržaškem in Goriškem, le redki pa so njuni naročniki v Furlanski Sloveniji. Tja hodi iz Gorice »Trinkov koledar«, ki ima pa iz dejanskih posebnih razmer v Furlanski Sloveniji še neprimerno manjše možnosti širjenja kot pa v katerikoli drugi slovenski pokrajini. Pa ravno »Trinkov koledar« bi še z večjim poudarjanjem različnih narečij furlanskih Slovencev imel še največ možnosti, da bi nudil tem našim ljudem branje v domačem jeziku in s tem pripomogel k dviganju iz napol analfabetskega stanja.

Če sta se Tržaško in Goriško približali ravni, ki jo dosega slovenska letna knjiga velikih dveh knjižnih družb ob koncu leta v Sloveniji, je to še zmerom odločno premalo. V Sloveniji imajo namreč še druga nadomestila za letni knjižni dar tradicionalnih družb: predvsem dva zelo razširjena tednika (TT in Nedeljski Ljubljanski Dnevnik), ki prihajata skoro v vsako hišo, vrsto žepnih cenjenih knjižnih izdaj, ki jih izdajajo poglavitne knjižne založbe, slovensko televizijo in celo vrsto tiskanih, ustnih in slikovnih izražanj v slovenskem jeziku, ki nenehno oplaja jezikovni zaklad posameznika, medtem ko mora slovenska knjiga med zamejskimi Slovenci opraviti poleg golega branja še celo vrsto funkcij v zavesti posameznika. Nujno je, da mora biti slovenska knjiga v takih razmerah lahko umljiva in v dobrem smislu sodobna spričo silno naglega spreminjanja v vseh strukturah naše narodne skupnosti.

Milena Merlak - Detela: „Sodba od spodaj“

Par dni pred Božičem je izšla v Trstu pesniška zbirka »Sodba od spodaj« mlade in že precej znane pesnice Milene Merlak-Detela. Zbirka je izdala tržaška založba Sodobna knjiga, ki je izdala tudi knjigo novel Leva Detela. Natisnila jo je tiskarna Anton Keber.

Priznati moramo, da nas je izid te knjižice pesmi nekoliko presenetil, ker je izšla kar na tihem, brez kakšnega napovedovanja in prijateljskega hrupa, ki navadno spremlja take dogodke, zlasti če gre za prvo pesniško zbirko. Ta knjižica pesmi Milene Merlak-Detela pa je bila kar naenkrat tukaj in se je s kar ganljivo skromnostjo sama predstavila javnosti in kritikom. Vendar je že prvi vtis, ki ga napravi s svojim okusnim ovitkom (na žalost ni javljeno, kgo ga je zamislil) — bela in črne črke na živordeči podlagi — simpatičen. Še bolj simpatičen vtis pa napravi vsebina.

Knjižica vsebuje okrog 40 pesmi, razdeljenih v cikluse »Pepel v očeh«, »Brodolomci«, »Krvnik samot« in »Nasilna budnost«. Vsak ciklus nosi ime po naslovu kakšne pesmi v njem. Vsa zbirka pa je poimenovana po pesmi »Sodba od spodaj«, ki je ena najlepših v knjižici in pretresljivo podaja vzdušje totalitarizmov modernega časa, vzdušje okrutnosti, groze in človekove nemoči pred nasiljem.

Poezija Milene Merlak-Detela nam je že delno znana iz raznih revij, n. pr. iz »Mladike« in »Mosta«, vendar pa nas zbrana v tej zbirki vseeno preseneti po svoji modernosti, globini in oblikovni prečiščenosti, pa tudi po svoji enotni stilni ubranosti, kar razodeva pesnico, ki je že dozorela do visokih umetniških kvalitet in se povzpela med najboljše slovenske pesnice, ker jih imamo in

2. ŠTEV. »LITERARNIH VAJ«

Izjemoma najdemo tokrat na prvem mestu dijaške revijice nekaj pesmi. Napisal jih je Igor Tuta s klasičnega liceja. Presenetijo nas po izvornosti motivov oziroma tudi po izvorni obdelavi takšnih motivov, ki so pesništvu že od nekaj dragi. Tudi jezikovno so pesmi že kar precej dobre in Igor Tuta spada nedvomno med tiste, ki bi lahko prej ali slej pomladili vrste sodelavcev kakšne tukajšnje literarne revije, če noče, da bo njegov talent zamrl, oziroma okrnel, kot se je zgodilo že toliko drugim obetajočim mladim poetom v »Literarnih vajah«. Sergej Verč z učiteljišča je prispeval pesem »Costa azzurra«, ki je po motivu sicer zanimiva, obdelana pa še zelo primitivno in nepesniško, v skoraj banalno prozaičnem jeziku. Boris Simoneta z znanstvenega liceja je napisal pesmi »Zarek« in »Veselje«, ki sta tudi še šibki. Prikupna pa je pesem »Zapuščeni borjaci«, katere avtor je Sergej Canciani s trgovskega zavoda in je posvečena Srečku Kosovelu.

Dve pesmici je prispevala tudi Marija Benedetti z učiteljišča. Njuna naslova sta »Trenutek« in »Ne čakajte«. Obe sta šibki tako po obliki kot po miselni konstrukciji, čustveno še nedognani in nezreli.

Kar zadeva pripovedne sestavke, je omeniti predvsem »Srečanje«, ki ga je napisal Boris Simoneta z znanstvenega liceja, »Bilo je nekoč...«, katerega avtor je Miran Dolhar z višje realne gimnazije, »Večer v božičnem razpoloženju« Marije Berce z učiteljišča, »Dolg sprehod na Nanos« Sergija Premruja z znanstvenega liceja, »Sveti Martin« Alekseja Škerka in »Luna nad Orombopom«. Pisec tega zadnjega pripovednega prispevka je Pavel Stranj z znanstvenega liceja in čeprav spada spis v kategorijo pustolovske literature, lahko rečemo, da je to v pripovednem pogledu eden najboljših prispevkov v tej reviji, ker je napisan živahno in opično.

Na koncu revije najdemo poročilo Martina Jevnikarja o novih knjigah, ki so izšle v Trstu in v Gorici v zadnjem času, recenzijo Marije Kacij o novem romanu Borisa Pahorja »Parnik trobi nje« in zanimiv intervju s pevcem Neilom Sečlako, ki ga je napisal Sergej Verč. Nadaljuje se jezikovni kotiček prepovedanih besed in zvez.

NOVI UREDNIKI REVIJE »SODOBNOST«

Založniški svet Državne založbe Slovenije je po posvetovanjih z ustanoviteljem revije GO SZDL in kulturnimi delavci imenoval nov uredniški odbor revije »Sodobnost«. Uredniški odbor sestavljajo Matej Bor, Lojze Krakar, Mitja Mejak, dr. Dušan Savnik, Vlado Vodopivec, Bojan Stih in Ciril Zlobec. Glavni urednik je Mitja Mejak.

smo jih imeli. Pesnica suvereno obvlada tako pesniški izraz kot obliko, pa tudi miselno je presenetljivo globoka, pri tem pa preveva njene pesmi tudi nežnost pristne ženskosti. Kot primer za to naj navedemo samo nekaj verzov, ki že sami povedo o zbirki več kakor še tako dolga ocena. Vzeti so iz pesmi »Sončno tkanje na okna«:

*Gledam skozi največje okno,
kako vstaja sonce.
Mehki odsevi mi žgejo srce,
da kličem oči,
ki bi me ljubile...*

Njena zbirka je ena izmed tistih knjig, mimo katerih ne bo mogel nihče, ki bo skušal podati podobo današnje slovenske poezije.

V neki kliniki v New Yorku je umrla v starosti 34-ih let znana črnska pisateljica Lorraine Hansberry. Podlegla je raku. Njeno najbolj znano delo je bila drama »RAISIN IN THE SUN — Grozdna jagoda v soncu — ki je dobila nagrado dramskih kritikov kot najboljšo gledališko delo, ki je bilo leta 1959 uprizorjeno na Broadwayu. Po tej drami so posneli tudi film, ki je dobil leta 1961 posebno nagrado na festivalu v Cannesu.

Dunajska univerza bo v maju proslavila 600-letnico svojega obstoja.

V Trstu je izšla 4. številka revije »Most«.

GOSPODARSTVO

Amonijak more tudi škoditi

Od vseh umetnih gnojil učinkujejo najhitrejše dušičnata, posebno če smo jih uporabili v obliki solitrov, kot so apneni soliter (nitrato calcio), čilski soliter (nitrato soda) in amonijev soliter (nitrato ammonico) ali v obliki kmetijske seči (urea agricola). Učinek gnojenja z dušikom se tudi hitro opazi: trava kmalu lepo ozeleni in hitro raste, povrtnina se bujnejše razvija, kmalu se opazi učinek tudi na drevesih, na trtah, cvetlicah, itd. Ta hitri učinek dušičnatega gnojenja zapelje marsikaterega kmetovalca in vrtnarja, da veruje samo v učinkovitost dušičnatih umetnih gnojil. Zato pa naši ljudje prevečkrat povprašujejo samo po »amonijaku«, pod katerim navadno razumejo solitre.

Amonijak oziroma solitri res hitro učinkujejo in učinek je kmalu viden, ker se razvije več zelenja. Če se od rastline, katero smo pognojili z dušikom uživa samo zelene dele, je samo dušičnato gnojenje kolikor toliko upravičeno, čeprav vsebuje dotično zelenje manj redilnih snovi, kot če bi bilo gnojeno tudi s fosforjem in kalijem. Imenovani dve snovi tvorita namreč z dušikom temeljni trojico za vsako rast najnujno potrebnih snovi.

Pri redkih pridelkih pa nas zanimajo samo zeleni deli. Pri žitih in sploh zrnatih pridelkih nas zanima zrnje, pri krompirju podzemeljski gomolji, pri paradižnikih sadovi. Pri pesi in korenju — tako pri krmskem kot pri vrtnem — nas zanima podzemeljski koren, pri sadnem drevju plodovi, pri trtah grozdje, itd. Pri vseh teh kulturah je gnojenje samo z dušikom — amonijakom — solitri celo škodljivo: pri žitih in sploh pri zrnatih pridelkih se razvije slama v škodo zrnja; pri korenastih pridelkih se razvijejo predvsem listi in je malo korenja; krompir ima močno krompirjevo, a malo gomoljev, paradižniki podivjajo, mnogo zrodijo, a prav malo plodov dozori; sadno drevje močno raste, požene dolge, a šibke mladike, plod se sploh ne zarodi, če pa je zarojen, rad odpade, pri trtah po gnojenju samo z dušikom nastopi sicer močna rast, a grozdje se osuje

navadno že ob cvetju, ostali pridelek pa je pozen. Sploh poznavajo vsi pridelki, če je bilo gnojeno enostransko samo z dušikom. Poleg tega vsebujejo v tem primeru vsi plodovi mnogo manj sladkorja kot navadno, imajo bolj zeleno barvo, in samo tisti, ki so izpostavljeni soncu, pokažejo nekaj rdečila. In še eno hibo imajo pridelki po enostranskem dušičnatem gnojenju: pridelki niso zdravi, ker paradižniki radi gnijejo, enako krompir, sadje in grozdje; pridelke napadajo vse mogoče bolezni, pri sadju hudo divjajo škrlup, monilija in še druge bolezni.

Zato pa moramo dobro premisliti, preden kupimo umetna gnojila, ali je primerno to ali ono, ker rastlina eno snov potrebuje in druge ne. Mogoče potrebuje dve ali celo vse 3 temeljne snovi za rast. V lažjo odločitev pomni sledeče:

Hlevski gnoj je predvsem dušičnato gnojilo, zato zelo enostransko; za popolno gnojilo mu manjkata predvsem fosfor, a tudi kalij.

Če hočemo poživiti rast, gnojimo z dušičnatimi gnojili, med katere spadajo od hitro delujočih, ki so najvažnejši, hlevski gnoj, gnojna, seč in solitri. Če pa hočemo rast zadržati, ker preveč divja, ne bomo gnojili z dušičnatimi gnojili, ampak s fo-

sforjnimi in kalijevimi. Če hočemo vplivati na zdravje rastlin in plodov, bomo spet gnojili predvsem s fosforjnimi in kalijevimi umetnimi gnojili. Če hočemo vplivati na odstotek sladkorja v plodovih (tudi v grozdju), bomo gnojili predvsem s kalijem. Isto velja, če hočemo okrepiti rdečo barvo oziroma sploh barvo plodov.

Rastline moramo opazovati in potem presoditi, česa potrebujejo, nato pa kupiti primerno gnojilo. Ob današnji obilici raznih mešanih gnojil ne bi smelo biti težko izbrati ravno najprimernejše gnojilo.

GOVEDA IN MASLO NA SVETU

Statistični urad v ZDA poroča, da je danes na celem svetu nad eno milijardo goved in da se število dviga, zlasti v ZDA in v deželah Oceanije, to je v Avstraliji in Novi Zelandiji, pa tudi na otokih v Tihem oceanu.

Zanimiva je zadeva z maslom. Proizvodnja celega sveta cenijo na 33 milijonov stotov in ne najde vsa odjemalca, zato je potrebno spravljati maslo v hladilnice. V začetku 1965 leži v hladilnicah nad 5 milij. stotov masla, od katerega v ZDA okoli 2 milijona stotov, v Kanadi milijon, v Oceaniji okoli 1/2 milijona stotov, ostalo pa predvsem v zahodni Evropi, največ na Nizozemskem. Glavni proizvajalci masla študirajo, kako bi omejili naraščanje zaloga masla. — Kaj bo, če bo masla preveč? Pri tem pa je nad polovica človeštva podhranjena, tudi v pogledu maščob...

Si že škropil proti kodri in smoliki?

Če tega še nisi storil, se boš spomladi kesa. Takrat boš hotel škropiti, a letošnji pridelek bo že šel po gobe. Zato pa je potrebno hitro škropiti, škropiti v poljubnem vremenu, samo da ni dežja in vetra. — Na vsak način moramo poškopiti breskve, da bodo cele mokre, od vršičkov do korenin. Skropljenje pa koristi tudi vsem ostalim koščičarjem, to je predvsem češnjam, češpljam in slivam, tudi renklodom in marelicam.

Za škropljenje uporabljamo bakrena in nebakrena škropiva. Od bakrenih škropiv je učinkovita modra galica (2-3%), še bolj-

še je bakreno apno (prah Caffaro), ki vsebuje 16% bakra ali pa 48%. Slednjega zadostuje za škropljenje 1 kg, šibkejšega so potrebni 3 kg na 100 litrov vode. Poleg teh dveh je še cela vrsta bakrenih pripravkov. — Za boj proti kodri in smoliki pa so sadjarji že skoraj opustili bakrena škropiva in uporabljajo danes škropiva na podlagi Ziram, ker so ta bolj učinkovita in je škropljenje lažje, pa tudi cenejše. Tako škropivo je »mezene« od tvrdke Monteschell, katerega 1 kg zadostuje za napravo 2 hl škropiva. So pa še druga škropiva na isti podlagi (ziram). Eno takih je »Crittam«, katerega raztopimo po 600 gramov v 100 litrih vode.

Nobeno škropivo pa nima popolnega učinka, če mu ni primešana kakšna lepljiva snov, kot jih je več v prodaji. Prav dobra je »fitofil«. Lepljiva snov ima namen napraviti škropivo bolj oprijemljivo, da ga vsaka sapica ne trese in vsak dežek ne opere. Majhen strošek — a velika korist.

Proti kodri in smoliki je najvažnejše škropljenje tisto, ki se izvrši čimprej po odpadu listov, če le mogoče v prvih dveh tednih. Vsa poznejša škropljenja niso tako učinkovita. Kljub vsem škropljenjem pozimi bomo v prvih dneh marca, ko bo popje že nabreklo, še enkrat škropili proti smoliki in kodri. Takrat pa bomo primešali med škropivo sredstvo proti listnim ušem. Tako sredstvo je »oleofos«. O tem pa bomo še pisali.

Solitra ozimni pšenici

Kdor še ni gnojil svoji ozimni pšenici pod list s solitrom, naj to stori čimprej, tudi sedaj ob koncu januarja. Soliter je namreč lahko topljiv in pšenične korenine ga vsrkajo vsakokrat, ko sonce zemeljsko skorjo toliko ogreje, da se raztopi morebitna zmrzal, to je ledeno vezilo med drobnimi kepiciami prsti. Raztopljeni soliter v korenincah varje te pred pozebo. Istočasno pa rastlina nabira snovi, ki jo bodo v zgodnji pomladi pognale v bujnejšo rast.

Pred vpeljavo sestavljenih gnojil smo imeli na razpolago 3 solitre, in sicer: apneni soliter (nitrato di calcio), čilski soliter (nitrato soda) in amonijev soliter (nitrato ammonico). Izdelava sestavljenih umetnih gnojil je sedaj priključila še četrti soliter, in sicer kalijevega (nitrato potassico). Ta je za naše zemlje še posebno priporočljiv,

ker vsebuje v splošnem premalo kalija; zadosti ga imajo samo ilovnate zemlje. Tem ni potrebno gnojiti s kalijevim solitrom, zato pa z vsem drugim.

Seveda so za gnojenje s solitri svetovane take količine, kot odgovarjajo kemični sestavi solitra: solitrov z manj dušika raztrosimo večjo količino, manjšo pa, če vsebuje mnogo dušika. Največ dušika vsebuje amonijev soliter in zato trosimo tega samo 2/3 količine ostalih solitrov, katerih raztrosimo na ozimno pšenico po 1 kg na površino 100 m². Če pa trosimo solitre — kot navadno — v dveh obrokih, raztrosimo vsakokrat po 1/2 kg. Navadno trosimo solitre prvič decembra in drugič ob koncu januarja ali v začetku februarja. Kdor pa sedanje ozimne ni gnojil prej, naj gnoji letoš samo enkrat, takrat pa s 3/4 kg navadnih solitrov ali 1/2 kg amonijevega.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

Fašistovska vlada je februarja 1923. odobrila svetomargeritsko pogodbo z državo Srbov, Hrvatov in Slovencev. Veliki zbor fašistov pa je takoj nato slovesno pozdravil dalmatinske brate in jih zagotovil, da jih bo podpiral.

Bravci se še spominjajo, kako so fašisti rapalsko pogodbo in svetomargeritski dogovor napadali, dokler so bili v opoziciji. Zmerjali so vse bivše vlade brez izjeme zaradi teh dveh pogodb.

Očitali so Nittiju, Giolittiju, Bonomiju in Facti, da so zapravili italijansko Reko in

142.

Dr. E. BESEDNJAK

žrtvovali italijansko Dalmacijo. Vsem bivšim ministrskim predsednikom in vsem zunanjim ministrom so udarili na čelo žig izdajstva. Usoda pa je hotela, da so morali ravno oni predložiti svetomargeritski dogovor zbornici in pozvati poslance, naj za dogovor glasujejo.

Veliko premagovanja je bilo treba, da so fašisti to storili. Mussolini je tolažil svoje somišljenike in dalmatinske Italijane s pomembnimi besedami: »Pogodbe niso večne, niso nepopravljive. So poglavja zgodovine, ne pa njeni končni sklepi.«

Kako naj si te besede tolmačimo? Ali misli Mussolini, da se je treba pripraviti na novo vojno, ki naj prinese Italiji Reko in Dalmacijo? Kako naj se drugače spremenijo meje med Italijo in Jugoslavijo? Ali si je mogoče misliti, da se »popravijo« same od sebe? Redkokdaj se je zgodilo, da bi si države prostovoljno odstopale dežele.

Mussolini je predložil pogodbo tudi senatu in pri tej priliki je priklopela nezadovoljnost gospodov senatorjev do vrhunca.

MANJŠINA ZAŠČITENA

»Globoka žalost me preveva v tem trenutku,« — je rekel neki senator — »ko vidim, da naši dalmatinski bratje jočejo, ker so odtrgani od svoje matere. Toda naši bratje so lahko gotovi, da jih srce Italije ne bo nikdar pozabilo in zapustilo.«

Drugi senator se je obrnil »do bratov na drugi obali« in jih opomnil, da »straži na pazadni strani Adrije velik narod 40 milijonov, ki si je znal ustvariti veliko armado in je odgnal že močnejšega gospodarja.«

Senator de Cupis je pozdravil dalmatinske Italijane z besedami: »Čakajte, čakajte, čakajte.« (Burno odobravanje.)

Po našem mnenju je fašistovska vlada dovolj trdno zaščitila narodne pravice dalmatinskih Italijanov. Saj je Mussolini sam prečital pred nedavnim časom brzojavke jugoslovanske vlade, s katerimi se naznanja zopetna otvoritev vseh zaprtih italijanskih šol v Jugoslaviji. Šolska poslopja, ki jih je bila jugoslovanska vlada vzela italijanskim šolskim društvom, je Beograd vrnil in zopet bodo tam poslovala italijanske šole.

Raba italijanskega jezika je zagotovljena dalmatinskim Italijanom na sodnih, v uradih, sploh v vsem zasebnem in javnem življenju. »Za sedaj,« je rekel Mussolini, »smo rešili našim bratom jezik in kjer je jezik, tam je narod.«

Slovenci in Hrvatje Italije bi bili srečni, ko bi uživali iste jezikovne pravice kakor dalmatinski Italijani — je zapisal neki naš list. »Ko se je podpisovala pogodba z Jugoslavijo, Italija ni hotela priznati jugoslovanski manjšini nobenih jezikovnih pravic, ker da se to samo po sebi razume. Italija je demokratična država, ki daje vsem državljanom enake pravice. Tako so tudi Slovenci in Hrvatje državljani, ki jim gre, kar je treba.«

ZADER

Težak pa je bil gospodarski položaj Zadra, ki je bil pred vojno glavno mesto Dalmacije. V tem mestu je bil sedež deželne nadsodišča, tu sedež finančnega deželne ravnateljstva, tu je zboroval deželni zbor, tu uradoval deželni odbor, mesto je imelo hrvaške srednje šole in v Zadru se je razvijal velik promet, kar je bilo naravno.

Toda ravno tako naravno je, da je Jugoslavija preložila središče Dalmacije iz Zadra v drug kraj, čim je prišel Zader pod Italijo. Iz mesta so se izselili vsi glavni uradi, hrvaške srednje šole so se zaprle in Zader je bil sam sebi prepuščen.

Gospodarsko je začel močno nazadovati. »Nič me ne tolaži aneksija Zadra,« je vzkliknil senator Favaroni, »kajti mesto je stiskano od vseh strani od Jugoslovanov in je kakor jetnik tužcev.«

Težki položaj Zadra razburja na vso moč italijansko javnost. V senatu smo slišali značilne besede: »Meje so gorostasne, današnji življenjski pogoji Zadra so umetni in to je vzrok, da so take mirovne pogodbe od danes do jutri.«

Mussolini je v odgovor ponovil rimskim senatorom svojo staro misel: »Nobena pogodba ni popolna, nobena pogodba ni večna.« Mussolini ni bil v zadregi, kako govoriti pred parlamentom. Nekaj dni prej so aretirali v državi par tisoč komunistov in Mussolini je nato rekel:

»Ni važno, če je obstajala zarota komunistov proti vladi. Važno je samo to, da vsakdo ve, da se v državi godi vse po moji volji, po mojih ukazih in navodilih, za katere prevzemam polno osebno odgovornost.«

S tem poročilom so se gospodje vseh strank lepo zadovoljili. Nihče se ni upal črhiniti besede. Mussolini je kazal parlamentu in nasprotnim strankam pri vsaki priliki svoje globoko zaničevanje. In vendar se nihče ni vzdignil, nihče se mu ni postavil po robu, vsi so pokorno požirali žalitve in se kislo smehljali. (Dalje)

Sveto pismo in zgodovina

Država Izrael, ki je mati domovina vsega judovstva na svetu, posveča izredno pozornost arheološkim raziskavam v Palestini, ki naj osvetlijo judovsko zgodovino in vero. Izraelski in tuji, zlasti angleški in ameriški arheologi so izkopalni že veliko materiala, ki po eni strani potrjuje presenetljivo točnost navedb v svetem pismu, po drugi strani pa omogoča, da si ustvarimo še bolj plastično podobo o svetopisemskih dobah in dogajanjih.

Na teh raziskavah, zlasti tudi pri iskanju in analizi odlomkov svetopisemskih tekstov, ki so bili najdeni v zadnjih 20 letih, so močno zainteresirani tudi krščanski in posebno še katoliški teologi in arheologi. Te raziskave prispevajo k zgodovinski dokumentaciji o prvotnem krščanstvu in pomagajo pobijati propagandistične trditve, da ni zgodovinskih dokazov za nastanek krščanstva v Palestini in za Jezusovo bivanje.

V zvezi s tem smo se odločili za ponatis zanimivega članka »Sveto pismo in zgodovina«, ki ga je napisal za zadnjo božično številko slovenskega cerkvenega glasila »Družina«, ki izhaja v Ljubljani, znani teolog dr. J. Aleksič:

V istem razmerju kakor človek izgublja vero v pravega Boga, se zapleta v iluzije ali slepila, ki jih je mnogo, kakor bogov in boginj v mnogoboštvu. Sam si namišlja osnove, da lahko na njih gradi upanje. Zakaj brez upanja ni »perspektiv«, ni pogleda v prihodnost, in tedaj tudi sedanost postane pusta in prazna.

Korenine upanja pa so v preteklosti, v zgodovini. Znano je, da se oglašajo danes ljudje, ki hočejo veljati za glasnike novih idej in učijo, da je treba pozabiti na preteklost in izbrisati zgodovino. Živeli naj bi samo sedanosti, »trenutkom bivanja ali eksistence«. Recept za to je dal že Goethejev Faust: »Zdaj duh ne gleda naprej ne nazaj, naša edina sreča je sedanost.«

Sveto pismo zavrača takšno filozofijo.

Sv. Pismo in zgodovina

Sv. pismo je v svojem jedru najprej zgodovina, namreč zgodovina božjih del med ljudmi. Tega smo se živo zavedli v novejši dobi. Še pred sto leti so se verni ljudje omejevali na to, da so v sv. pismu iskali le verski in нравstveni pouk, neverni pa so gledali v njem zgodovinsko neutemeljene pripovedi, pobožne zgodbe in bajke.

Nato je prišel veliki preobrat, največ po zaslugi arheologije. Zgodovinska verodostojnost sv. pisma je dobila potrdilo in zaščeno. Svetopisemska zgodovinska poročila so v oseh resnih ljudi nehala biti predmet omalovaževanja. Postala so enakovredna zgodovinskim poročilom o življenju in delu egiptovskih faraonov ali rimskih cesarjev.

Davna stoletja Vzhoda

Zaupanje v verodostojnost sv. pisma je imelo za posledico, da se je v vernih ljudeh utrdilo prepričanje o važnosti zgodovine starih vzhodnih narodov. Papež Pij XII. je v okrožnici Divino afflante (1943) naročil katoliškim biblicistom: »Nujno je treba, da se ekseget nekako v duhu povrne v tista davna stoletja Vzhoda, da s pomočjo zgodovine, arheologije, etnologije in drugih ved razloči in spozna« pisatelje one starodavne dobe in literarne vrste, ki so jih uporabljali.

Zakaj to izredno zanimanje za zgodovino »davnih stoletij Vzhoda« in s tem za sv. pismo stare zaveze? Razlog je v tem, ker je v zvezi s poglobljenim proučevanjem nauka o inspiraciji postalo jasno, da je dan ključ za pravilno in plodno razlago evanجيلjev v zgodovinskih temeljih sv. pisma stare zaveze.

Pogoj za boljše razumevanje Boga

Nizozemski biblicist H. Renckens je pred nekaj leti v knjigi, ki je zbudila pozornost, to spoznanje takole opisal: »Pojem inspiracije, kot je danes miselno obdelan, popolnoma ustreza zgodovinski resničnosti, ki je ta: Izrael je bil skozi stoletja pod nadnaravnim vplivom Boga, kar se je javljalo zlasti v razodetju in inspiraciji. Sv. pismo

(Nadaljevanje na 9. strani)

ŠPORTNI PREGLED

„MILAN“ - ITALIJANSKI ZIMSKI PRVAK

V nedeljo so italijanske enajstorice odigrale zadnje kolo prvega dela italijanskega nogometnega prvenstva »A« lige.

Ko smo zadnjič pisali o tem prvenstvu, so ekipe odigrale enajst kol in lestvica je bila naslednja: 1. Milan 20, 2. Inter 16, 3. Juventus in Fiorentina 14, 5. Torino 13, 6. Roma in Catania 12, itd.

Sedanja lestvica je naslednja: 1. MILAN 30, 2. Inter 25, 3. Juventus 23, 4. Fiorentina 21, 5. Bologna in Torino 20, 7. Roma 17. Kar šest ekip je torej obdržalo prva mesta, odpadla je le Catania, katero je zamenjala Bologna.

Tudi v tem delu tekmovanja je bil Milan najboljši, saj je osvojil kar 10 točk od 12 možnih. Milan je porazil Bologno (3-1), Romo (2-1, kot gost), Genovo (1-0) in Cagliari (1-0), dvakrat pa zaigral neodločeno (Juventus 2-2 in Varese 0-0).

Devet točk so osvojile Inter, Juventus in Bologna. Inter je trikrat zmagal (Sampdoria 3-2, Catania 3-2 in Atalanta 1-0) in trikrat zaigral neodločeno (Fiorentina 2-2, Juventus 1-1 in Torino 0-0). Tako Juventus kot Bologna sta se dobro izkazali. Prva je premagala Foggio (1-0), Varese (3-2) in Vicenzo (3-1) ter zaigrala neodločeno z vrhunskimi ekipami kot so Milan (2-2), Inter (1-1) in Roma (1-1). Bologna pa je dosegla visoke zmage: Varese (3-0), Catania (3-0), Foggia (4-2) in Torino (1-0).

Častne izide so dosegli naslednji klubi: Fiorentina, Torino in Lazio (7 točk) ter Foggia (6 točk).

Neuspešne so bile Catania (samo tri točke od 12, ki so bile na razpolago), Messina in Cagliari (tudi ti samo tri točke).

Ce upoštevamo vse do sedaj odigrane tekme, ugotovimo, da je Milan ostal še vedno neporažen; dosegel je 13 zmag in 4 neodločene izide, zabil 33 golov, prejel pa jih je le 10. Milan ima najboljšo brambo in najplodovitejši napad, kar mu bo po

vsej verjetnosti zagotovilo častni naslov državnega prvaka. Odlična sta napadavca Amarildo (8 golov) in Ferrario (7 golov).

Na drugem mestu lestvice je Inter, ki je bila samo enkrat poražena (dosegla je 9 zmag in 7 neodločenih izidov) in ki ima kar pet točk zaostanka za prvo ekipo. Obramba je letos nekoliko šibka in napad ni posebno blesteč (15:24), čeprav ima letos Herrerova ekipa precejšnjo smolo zaradi številnih poškodb igralcev.

Na tretjem mestu je Juventus, ki se polagoma uvršča v ospredje s prepričljivo sigurnostjo. Juventus je dosegla 8 zmag, 7 neodločenih izidov ter dva poraza; zabila je 21 golov, prejela pa jih je 12. Fiorentina je kot vedno dobra, a nestalna ekipa (8 zmag, 5 neodločenih izidov ter trije porazi), Bologna pa je prebredla verjetno začetno krizo. Dosegla je 8 zmag, 4 remijev ter doživela 5 porazov!

Torino je čvrsta ekipa in predstavlja trd oreh za marsikatero vodilno enajstorico.

Roma vodi glaynino, ki jo sestavljajo Sampdoria, Varese, Foggia, Lazio, Vicenza, Catania in Atalanta.

Najboljši strelec prvenstva je napadavec Fiorentine: Orlando, ki je do sedaj zabil 9 golov. Sledijo: Haller (Bologna), Facchin (Catania) in Amarildo (Milan), ki so zabili po 8 golov.

V nedeljo se prične drugi del tekmovanja; začena se tako zadnji napad Interja proti Milanu. Juventus in ostale ekipe pa stalno prežijo na milansko moštvo in škodoželjno čakajo na kakšen njun spodrsrljaj.

Sveto pismo in zgodovina

(Nadaljevanje z 8. strani)

je usledina tega. Sv. pismo je v celoti božjega in v celoti izraelskega izvora, od najboljše misli do najbolj čudne naddrobnosti. Mi ne razumemo Boga, če nismo poprejši razumeli Izraela, kajti živi, zgodovinski Izrael je pod božjim delovanjem ostal sam v sebi ves. Božje sporočilo človeštvu, tj. razodetje, ima določeno zgodovinsko obliko, ki jo je moč vedno znova raziskovati. Hebrejski ni samo jezik in način izražanja, marveč vse, tudi in predvsem ves idejni svet, tudi ideje o religiji in morali.

Vse to zahteva od razlagalca sv. pisma poglobitev v staro zgodovino, zahteva poznanje judovskega ljudstva v njegovi tisočletni verski kulturi, socialni in politični stvarnosti.

Dosedanji rezultati

Raziskovanje izraelske zgodovine se je v zadnjih petdesetih letih dejansko vneto vršilo. Rezultati niso izostali. Pij XII. ugotavlja v omenjeni okrožnici, da danes neprimerno bolje poznamo zgodovino starih vzhodnih narodov, kakor so jih poznali razlagalci prejšnjih stoletij. Kaj to pomeni?

»Zaradi boljšega poznanja starih časov,« odgovarja Pij XII., »so se pojavila nova vprašanja in po teh je mogoče prodreti v stvar samo mnogo bolje kot nekdanj. Treba je priznati, da je naš čas prinesel mnoge stvari, ki zahtevajo novega raziskovanja, novega preskušanja in nemalo podžigajo današnjega razlagalca k živahnemu delu.«

Posledice

Poglobljeno pojmovanje narave in učinka inspiracije na eni strani in boljše poznanje zgodovinske svetopisemske konkretnosti na drugi nam danes omogoča globlje poglede ne le na sv. pismo stare in nove zaveze vsako zase, marveč tudi v njune medsebojne vezi, ki jih razlagalci prejšnjih časov niso mogli videti.

Vse to pa nam odpira perspektive za veliko bodočnost. Upamo si trditi, da se je to že čutilo v ozračju in v govorih na sedanjem drugem vatikanskem koncilu. Težko si je zamisliti, da bi tako imenovana »shema o Jrdih«, v obliki, kakor jo je predložil kardinal Bea in jo je odobrila koordinacijska komisija tega koncila, bila mogoča na katerem koli izmed prejšnjih vesoljnih koncilov. Vendar je to šele začetek v razvoju nove miselnosti in novih poti.

Zato je treba priznati, da sv. pismo stare in nove zaveze ni zbirka praznih spominov iz daljne preteklosti, ki se lahko brez škode pozabijo, ampak knjiga božjih misli, ki imajo stvariteljsko moč za sedanjost in za prihodnost.

Dr. J. Aleksič

ŽENA IN DOM

Moda za vas

Danes bomo posvetile malo pozornosti našemu obrazu. Telo obvarujemo pred temperaturnimi spremembami s primerno obleko: tudi obraz moramo »obleči«, posebno pozimi, ko je vrhnja občutljivejša koža izpostavljena mrazu, vetru in umazaniji. V takih okoliščinah koža izgubi potrebno vlago in elastičnost ter postane staričkava. S samim šminkanjem je ne moremo obvarovati. Potrebna je predhodna priprava kože, da lahko kljubuje vsem nevšečnostim.

Ta priprava obstoji v temelj postopku, ki bi ga morale stalno, dan za dnem ponavljati, da nam pride v navado: kožo je treba čistiti, hraniti, krepiti in nato šminkati. Vsako jutro, preden se spuščimo v boj z mrazom in vetrom, očistimo obraz s čistilno kremo (vseh teh krem je na trgu nič koliko; seveda si morate s pomočjo izvedenk v kozmetičnih trgovinah izbrati vaši koži primerne proizvode); tej prvi operaciji sledi rahla masaža s prsti z dobro hranilno kremo na bazi rastlinskih ekstraktov, ki učinkuje pomirjevalno in da koži potrebno elastičnost. Čez nekoliko časa odstranimo preostalo kremo s čistilnim mlekom, nato pa kožo, katere znojnice so se med čiščenjem in hranjenjem odprle, spravimo v normalno stanje s tekočino, ki utrdi povrhnico ter jo napravi kompaktno (tonico). Še malo kreme za ovlaženje (idratante) in naša koža je pripravljena za šminkanje.

Razgovor med nami

Ceprav sem možki, bi vendarle rad zastavil urednici te rubrike neko vprašanje. Kaj meni o možki modi in kako naj bi se po sodobnem ženskem okusu oblačil možki, da bi veljal za elegantnega? So »elegantni tipi« sploh priljubljeni?

K. L.

Moška moda! Kako malo se pravzaprav sliši govoriti o njej. Če pa govorimo ali gledamo možko modno revijo, se nam tisti polizani dandyji skoraj malo smilijo, kot da so nekaj izgubili na svoji moškosti s tem, da so se spustili na področje, ki je predvsem ženska domena. Prav tako tisti možki, ki očitno kaže, da hoče biti vedno po zadnji modi, ki si kupi najbolj moderno čipkasto srajco ali ki nosi kričečo kravato, ker tako narekuje zadnja moda, ni vseh ženski. Beseda »eleganca« ima pri vas možkih tale pomen: bela lepo zlikana srajca, dobro krojena obleka iz finega blaga mirne barve in primerna kravata. Če ste nam ženskam elegantni vseh? Vseh ste nam vselej, ko ta bistvena eleganca ni vsiljiva, ko znate nositi tudi športni kroj obleke ter ostanete naravnini in gospodarji samega sebe.

Je lahko ženska elegantna tudi s konfekcijo?

C. V.

V današnjem pospešenem ritmu življenja se vedno pogosteje zatekamo h konfekciji. Pomerimo, plačamo in gremo. Modelov je na stotine; če hočemo biti kljub temu, da kupimo narejene obleke, elegantne, moramo imeti pred očmi iste kriterije, kot če bi si obleko dale delati pri šivilji: izbrati model, ki ni zadnji krik mode, ker ga bomo sicer srečale na vsakem koraku; dobro pomeriti, dokler ne najdemo modela, ki je narejen »kot nalašč« za našo postavo, in seveda ne kupovati konfekcij v preveč navadnih trgovinah, temveč tam, kjer dobivajo obleke iz dobrih krojačnic.

Veste morda kak recept, da se odpravi modra koža na nogah, ki je posledica ozeblin?

Mirela

Sedaj je že malo pozno za tako zdravljenje. Če ste nagnjena k temu, da dobite pozimi ozeblin, ki so posledica slabega krvnega obtoka, morate poskrbeti že jeseni, tja meseca oktobra. Kompleks vitamina B ali kakšno močnejše zdravilo, ki vam ga bo predpisal zdravnik, spadata k preventivnemu zdravljenju. Ko pa pride mraz, se ne smemo ustrašiti debelejših nogavic ali škornjev. Veliko pomaga tudi masaža.

Svetujem vam, da si vsak večer masirate ozeble dele noge po četrt ure s kremo »Vasotonico Riparia«, ki poživljuje cirkulacijo in katero dobite v vsaki lekarni. Vendar pozor! Vsak večer po četrt ure, kajti če ni vztrajnosti, tudi učinka ni.

Kako bi spekla dober štrudel iz skute? A želim, da ni tako pust, kakor se ga dobi v večini restavracij in pekarn.

Vesna G.

Postrežem vam kar z receptom:

Napravi vlečeno testo iz pol kilograma moke, enega jajca ter malo mlačne vode, v kateri si raztopi kavno žličko soli in tri velike žlice olja. Mehko zgneti ter pusti počivati četrt ure.

Nadev: 1 kg skute zdrobi v skledi, primešaj 2 rumenjaka, četrt litra kisle smetane, 2 žlici sladkorja, nastrgan olupek ene limone in od dveh beljakov trd sneg. Sedaj razvleci z rokami testo, polij ga malo z raztopljenim presnim maslom, namaži s pestjo rozin, pestjo drobtinic ter s sladkorjem po okusu. (Po jelji lahko potreseš tudi s cimetom in vaniljinim sladkorjem). Rahlo vkup zvij, deni v podolgovat model ter peči počasi 3 četrt ure, da postane zlato-rumeno. Potresi s sladkorjem in zreži.

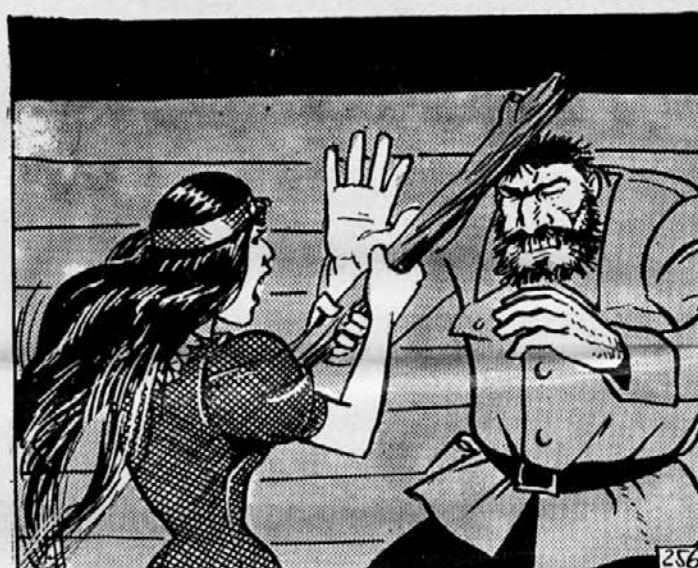
253. Tako pa je Baree zamudil, dal je McTaggartu čas, da poskrbi za svojo obrambo. Ko se je Baree pognal proti njegovemu grlu, je iztegnil roko in blisk je zaslepil Nepeeso. Krogla iz McTaggartovega samokresa je podrla Bareeja na tla. Odvalil se je do zidu in tam obležal, ne da bi trzil. McTaggart je potisnil samokres nazaj v tok.

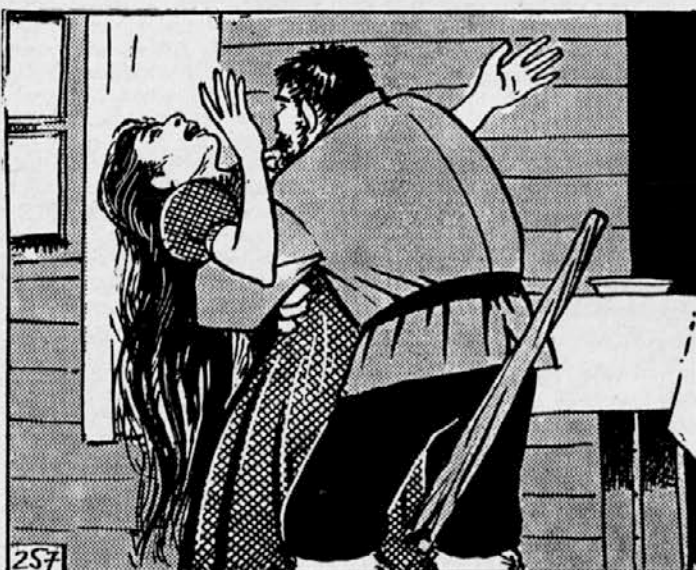
254. Stopil je k mladerki. »Nepeesa, prišel sem, da vas vzamem za ženo!« je rekel. Ni mu mogla odgovoriti. Niti dihati ni mogla. Dvignila je roke k vratu. McTaggart še nikoli ni videl takšnega pogleda. V Nepeesinih očeh ni bil le strah, bilo je nekaj več, nekaj, kar ga je zaustavilo. Ponovil je: »Vzel vas bom za ženo in odšli boste z menoj!«

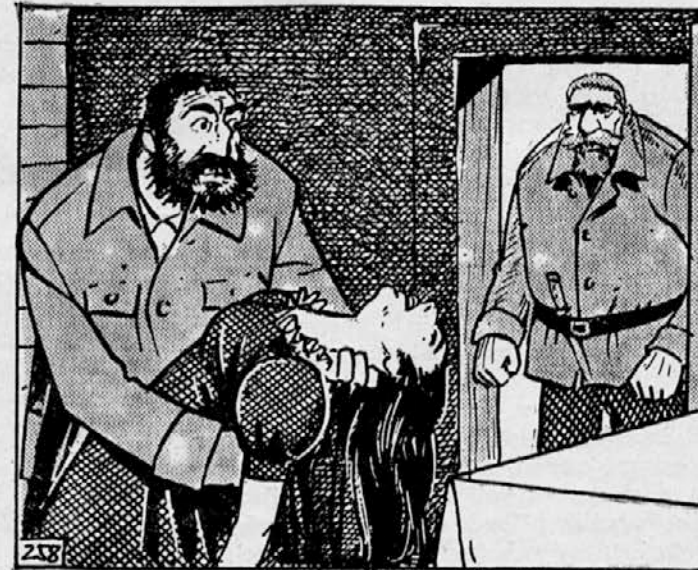
255. Ko je iztegnil roke proti njej, se mu je umaknila in stekla k vratom. Že je odpirala zapah, ko jo je ujel. Povlekel jo je nazaj. Nepeesa je obupno zavpila, prosila je pomoč, rešitev. McTaggartove roke so jo stiskale in obračale, dokler ni zagledala njegovega obraza. Bolj kot ga je praskala po obrazu, bolj surovo jo je stiskal.

256. McTaggartove roke so jo spet tako tesno stisnile, da ji je poleno padlo iz otrple dlani. V obupnem strahu je pograbila prvi predmet, ki ga je dosegla. Bila je palica. Zbrala je vse moči in zamahnila. Zletela je njegovo glavo. McTaggart je omahnil nazaj, toda njenih las ni izpustil. Preden je še enkrat udarila, se je zravnal.

257. Potegnil jo je k sebi s tolikšno surovo silo, da je zakričala od strahu in vrgla palico na tla. Sedaj mu ni mogla pobegniti, ni mogla najti niti enega predmeta za obrambo. McTaggartove roke so jo dušile, stiskale so jo bolj kot skalka, ki se je pomladi prevesila nanjo. Takrat je bilo strašno, toda še strašnejše ji je bilo sedaj.

258. McTaggart je čutil, da Nepeesin odpor pod stiskom njegovih rok vedno bolj slabi. Se bolj divji je postal. Zmagoslavno je kriknil, ko mu je brez moči omahnila na rokah. Oči je imela le na pol odprte, komaj se je še zavedala. McTaggart se je zadovoljno, zlobno zasmel. Takrat so se odprla vrata. Ozrl se je in zagledal Pierrota.